

ÜÇÜZGİ

BU SAYIMIZDA NELER VAR?

◆ 2023 Haydar Aliyev Yılı Üzerine Sayın
Büyükelçi Raşad Mammadov ile Söyleşi
Culgun ABBASBAYLI

◆ Haydar ALIYEV'in Azərbaycan
Kültürünə İlgisi
Fidan HUSEYNOVA

◆ Çarpan Kalbimiz – Şuşa
Doç. Dr. Konul HASANOVA

◆ Eski Azərbaycan Şehri - Ordubad
Ertuğrul ISMAIL

"Mən həmişə fəxr etmişəm ki,
mən Azərbaycanlıyam!"

Heydər Əliyev

SAYI 25

2023

ESKİŞEHİR AZERBAIJANLILAR DERNEĞİ YAYINI

BU SAYIDA

ÜÇ ÇİZGİ DERGİSİ Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği

Sayı 25 / Mart 2023

Editör'den

Fin. Uzm. Bakhtiyar GARAYEV > 01

2023 Haydar Aliyev Yılı Üzerine Sayın Büyükelçi
Raşad Mammadov ile Söyleşi
Gulgun ABBASBAYLI > 02

Ulu Önder Haydar Aliyev - Tarih Yazan Lider
Ulkar PIRIYEVA > 07

Haydar ALIYEV'in Azerbaycan Kültürüne İlgisi
Fidan HUSEYNOVA > 11

Şuşa: Ruhumuzun Şehri
Prof. Dr. Mahira HUSEYNOVA > 15

Çarpan Kalbimiz – Şuşa
Doç. Dr. Konul HASANOVA > 20

Çağdaş Azerbaycan Şiirinde Şuşa Teması
Dr. Ülker BAKHSHIYEVA > 23

Savaş ve Edebiyat
Çeviren: Muhittin Ali ORAL > 27

Geçmişten Günümüze Eski Türk Sanatı: Ebru
Pirdas ORUJOVA > 32

Azerbaycan Tatlısı Badambura
Simuzar ALIZADA/Azerbaijan_kitchen_in_istanbul > 36

Eski Azerbaycan Şehri - Ordubad
Ertuğrul ISMAIL > 37

Dernek Faaliyetleri
Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği > 30

HAYDAR ALIYEV - 100

Sahibi

Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği (ESAZDER) adına
Uzm. Ecz. Cavid AYDIN

Editör

Fin. Uzm. Bakhtiyar GARAYEV
Dr. Rza MAMMADOV

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Sirac YAGUBOĞLU

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ali ASKER
Prof. Dr. Makbule SABZIYEVA
Prof. Dr. Mehmet TOPAL
Prof. Dr. Nedim ÜNAL
Prof. Dr. Vusala MUSALI
Doç. Dr. Elshan BAGHIRZADEH
Doç. Dr. Ferzane DEVLETABADI
Dr. Caner ACUNER
Dr. Öğr. Üy. Emrullah TÖREN
Dr. Öğr. Üy. Nazim MURADOV
Dr. Öğr. Üyesi Rovshan MAMMADOV
Dr. Öğr. Üyesi Ruşen RAMİZOĞLU
Av. Rovshan ZARBALIYEV
Erkan BURSALI
Günel AYDIN
Hikmet ELP

Basın ve Halklar İlişkiler

Aygün ÖZTÜRK

Reklam ve Pazarlama

Alper TAN
Fin. Uzm. Bakhtiyar GARAYEV
Javid AMIROV

Kapak ve Grafik Tasarımı

Elmin NAJAFLI

Baskı

Anadolu Üniversitesi Matbaa

Yazışma adresi

Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği
Hoşnudiye mah. Vardar sok. 3/10
Tepebaşı / Eskişehir
www.esazder.com
uccizgidergisi@gmail.com

Yaygın süreli yayım. Üç ayda bir yayınlanır. Yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir. Bütün hakları saklıdır. Tanıtım amaçlı alıntılar dışında izinsiz olarak hiçbir yolla iktibas edilemez ve çoğaltılamaz.

Değerli Türklük, Çağdaşlık ve İslamiyet Yolcuları Dostlarımız!

2017 yılının Mart sayısı ile yayın hayatına başlayan dergimizin 25. sayı ile karşınızda bulunmaktayız. Dergimiz alakanıza mahzar olduğu için çok mutlu ve gururluyuz. Dergimizin uzun ömürlü olması için yaptığınız katkılardan dolayı teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz. Varolun!

Bildiğiniz gibi, dergimizin her bir sayını Azerbaycan'la ilgili önemli gün veya olaylara ithaf etmekteyiz. 10 Mayıs 2023 tarihinde Azerbaycan halkının Milli Lideri, seçkin siyasetçi ve devlet adamı Haydar Aliyev'in doğumunun 100. yılı olacaktır. Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev bu münasebetle 2023 yılını "Haydar Aliyev Yılı" olarak ilan etmiştir. Bu nedenden dolayı bu sayımız Haydar Aliyev'e ithaf edilmiştir.

Üç Çizgi Dergisi olarak, Azerbaycan'ın Türkiye Büyükelçisi Sayın Reşad Mammadov ile 2023 Haydar Aliyev yılı üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Söyleşide Azerbaycancılık ve Haydar Aliyev ile ilgili konuşma yapıldı. Ayrıca, Türkiye ile Azerbaycan dış politikası arasındaki koordinasyonu sağlamak için hangi kurumsal yapılar bulunduğu anlatılmıştır. Aynı zamanda, Haydar Aliyev siyasetinin devamı niteliğinde Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev'in Türkiye ve Azerbaycan ilişkileri değerlendirilmiştir.

Dergimizin 25.sayısının ithafına uygun olarak, ilk makalemiz Ulu Önder Haydar Aliyev'i konu etmektedir. Ulkar PIRIYEVA'nın kaleme aldığı "Ulu Önder Haydar Aliyev- Tarih Yazan Lider" başlıklı makalesinde Haydar Aliyev'in iktidarda olduğu 1993-2003 yılları kapsamındaki Azerbaycan dış politikası anlatılmıştır. Dergimizin ana konusunu ele alan başka bir makale ise Fidan HUSEYNOVA tarafından kaleme alınan "Haydar Aliyev'in Azerbaycan Kültürüne İlgisi" makalesi olmuştur. Bu makalede milli manevi değerlere verilen önemden bahsedilmiştir.

Prof. Dr. Mahira HUSEYNOVA'nın yazmış olduğu "Şuşa: Ruhumuzun Şehri" başlıklı makalesinde Şuşa şehrinin nasıl kültür merkezine dönüşmesi anlatılmıştır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev tarafından 5 Ocak 2022'de imzalanan "2022'nin Azerbaycan Cumhuriyeti'nde "Şuşa Yılı" ilan edilmesi bu şehrin önemini göstermektedir. Doç. Dr. Könül HASANOVA tarafından yazılan "Çarpan Kalbimiz – Şuşa" makalede Şuşa'nın Azerbaycan halkı için tarihi, kültürel ve manevi önemi kaleme alınmıştır. Şuşa'nın işgalden kurtarılması sonrası Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Şuşa ile ilgili sözlerine dikkat edilmiştir. Şuşa ile ilgili bir başka makalede Dr. Ülker BAKHSHIYEVA'nın kaleme aldığı "Çağdaş Azerbaycan Şiirinde Şuşa Teması" makalesinde ise modern Azerbaycan edebiyatının tanınmış şairi, edebiyat bilimleri alimi, pedagog Rafik Yusifoğlu'nun yaratıcılığında Şuşa temasının öneminden bahsedilmiştir.

Ayrıca, dergimizde Hüseyin CAVID'in kaleme aldığı "Savaş ve Edebiyat" başlıklı yazısı Muhittin Ali ORAL tarafından Türkiye Türkçesine çevrili yapılmıştır. Pirdas ORUJOVA tarafından "Geçmişten Günümüze Eski Türk Sanatı: Ebru" başlıklı makalesinde Ebru sanatı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ebru sanatında kullanılan malzemeler, bu sanatın çeşitleri ve psikolojiye etkisinden bahsedilmiştir.

Bu sayımızda da artık gelenek haline gelen, Azerbaycan yemeklerinden biri anlatılmış, Simuzar ALIZADA tarafından "Azerbaycan Tatlısı Badambura" kaleme alınmıştır. Azerbaycan'da kadim şehirlerinden Ordubad şehri, Ertuğrul ISMAIL tarafından "Eski Azerbaycan Şehri - Ordubad" başlıklı makalesi ile tanıtılmaktadır. Ordubad şehrinin devlet tarafından koruma altına alınan şehirler listesine alınması bu şehrin ne kadar tarihi olmasından haber vermektedir.

25. sayımızın hayırlı olmasını diler, emeği geçen herkese teşekkür ederiz. Dostlarımıza selamlarımı sunarak mesut ve bahtiyar bir hayat temenni ederim.

ÇAĞDAŞ AZERBAYCAN ŞİİRİNDE ŞUŞA TEMASI

Dr. Ülker BAKHSHIYEVA

ORCID ID: 0000-0002-5994-2356

Azərbaycan Devlet Pedagoji Universiteti/Bakü, Azərbaycan

ulker.baxsiyeva@mail.ru

Azərbaycan'ın dilber köşələrindən biri olan doğma Karabağ'ımıza 30 yıllık hasretten sonra kovuşmamızla vatanımızın tarihinde , edebî ve kültür ortamında yeni bir sayfa açılmış oldu. Yıllardır kalbimizde yanan vatan hasreti 2020 yılında 44 gün süren Vatan savaşı ile sona erdi , gurur kaynağımız olan memleketimiz Karabağ-Şuşa, menfur düşmandan kurtulmuştur.Yıllar boyunca Şuşa hakkında sayısız sanatsal örnekler yazılmıştı. Edebiyat geçmişimizin, bugünümüzün ve geleceğimizin sanatsal örneklerle yansımasıdır.30 yıllık acılı Karabağ yaramız her zaman edebiyatımızın önemli konularından biri olmuştur, çok sayıda edebî örnek bu konuya ithaf edilmiştir. Artık gururla söğleye biliriz ki Karabağımız , Şuşamız özgürdür.Büyük zaferimizin hürmetine nice güzel şiirler, bedii nümuneler yaratıldı ve yaratılacaktır. Şuşa konusu, modern edebiyatımızda her zaman geçerli olmuştur. Modern Azərbaycan edebiyatının tanınmış şairi, edebiyat bilimleri alimi, pedagoğ Rafik Yusifoğlu'nun yaratıcılığında Şuşa teması önemli bir yer tutmuştur.R. Yusifoğlu'nun yaratıcılığı konu ve tür açısından çok zengin ve rengarenkdir. Böylece şairin memleketimiz Azərbaycan'ın büyüleyici köşelerine ve tarihine övgüye adanmış vatanseverlik konulu şiirleri, çocuk şiirleri her okuyucunun seve-seve okuduğu örnekler arasındadır.

«Söz çemeni», «Günlerimiz, aylarımız», «Çiçek yağışı», «Bahar qatarı» kitablarındakı şiirler, hikayeler okuyucuların büyük sevgisine sebep olmuştur.Bununla yanaşı şairin “Yurdum yuvam”, “Kızılı mektublar” ,”Etirli düğmeler”,”Aylı cıdır”(1992),”Arzular keheşanı”(2015),”Gönül seldeneti”,”Ocak yeri”,”Kam kervanı”,”Hasret göçü”,”Taze sevdalara doğru”,”Hasret sazağı”,”Zamanın katarı”,”Deniz sen ve ben” isimli şiirler kitabı, “Bahar katarı” ,”Şirin yuva”,”Deniz seviyyesi”,”Elm ve helm”,”Tapmacalar ülkesi” nesir çalışmalarından ibaret kitabları vardır.

Gazetecilik faaliyetlerinde bulunan R. Yusifoğlu'nun "Büyük memleketimiz yerler", "Korkud ve yasaklar" başlıklı yazıları yayınlanmıştır.Ancak şairin Şuşa konulu şiirleri içerik ve sanatsal-estetik yapı bakımından farklılık göstermektedir.Şairin “Şuşa neğmeleri” başlığı altında yazdığı şiirler toplusuna “Vurulmuşam Şuşaya”, “Zengule”, “Burda ses sese söykenir”, “Xarı bülbül”,”Şuşada biten çiçek” ,”Cıdır düzü”,”Qotur su” , “Natavan bağında”, “Azadlık”,”Karenfile değen gülle”,”Çağadır hayla”,”Kaçkın heykeller”,”Ön cerge”,”Arazın cevapı”,”Borunun harayı”, “Çemenden ayrılan çiçek”,”Bölüşmürük dünyanı” və s. şiirleri dahildir. Bu şiirler Şuşa'nın gizemli güzelliğini, vatan sevgisini ve Şuşa hasretini anlatır.

Şair "Vurulmuşam Şuşaya" şiirinde Şuşa'nın her taşının ve kalesinin eskiliğinden bahsetmiş ve bu kaleleri Şuşa'nın kahramanlık tarihinin yaşayan tanıkları olarak adlandırmıştır.

R.Yusifovlu, Şuşa'nın tabiatının muhteşem güzelliğini Allah'ın bir lütfu olarak değerlendirmiştir.Şehrin sarp kayalıklar üzerinde yerleşmesi, önemli bir stratejik konuma sahip olduğunu göstermektedir.Şair, Şuşa'yı hem kadim hem de modern bir şehir olarak değerlendirmiştir.

Ən qədim evlər ilə
Təzələr yan-yanadı.
Şuşa həm gənc, həm qoca,

Həm övlad, həm anadı.

Hara baxsan tarixdi,
Hara baxsan muzeydi.
Bir tərəfi güneydi,
Bir tərəfi quzeydi [2,s.45].

Şuşa'nın temiz havası ve sularından bahseden R. Yusifoğlu, onun tabiatının güzelliğini sanatsal ve estetik boyalarla canlandırdı.

Heç bir şəhərdə yoxdu
Belə hava bəlkə də;
Gün altında yanırsan,
Üşüyürsən kölgədə[3,s.55].

Bildiğimiz gibi Şuşa Azərbaycan'ın müzik beşiğidir. Bu toprakların havasını udan, suyunu içən bir çox tanınmış şarkıcılar, muzik duyumlu şahslər Azərbaycanı dünyaca tanıtmışlar. Şairin deyimiylə Şuşa'da her taş, her toprak, her ot, her yaprak sanki müzik işitiyor ve çalıyor. "Zangula" şiirinde şair Şuşa'yı Karabağ diyarının zengulesi adlandırmıştır.

Təki duymağı bacar,
Dinir ot da, yarpaq da.
Dilə gəlib oxuyur
Burda daş da, torpaq da.

Təbiət yaddaşında
Neçə şux səs yaşadır.
Qarabağ torpağının
Zənguləsi Şuşadır[2,s.75].

Şair, "Şuşada biten çiçək", "Hari bülbül" şiirlerinde bu çiçeğin estetik güzelliğinden bahsetmiştir. Şair, çiçək, arı ve bülbül gibi üç canlının birleşmesinden yaratılmış böyle güzel bir çiçeği şiirinde şiirsel renklerle boyayarak canlandırmıştır.

Belə çiçək görməmişdim,
Ləçəyində arı, bülbül.
Üç canlının heyrətinə
Heykəl olub Xarı bülbül[3,s.63].

"Boş bir köyde yalnız bırakılan köpeğin türküsü" şiirinde şair çok etkileyici anları yansıtmıştır. Şiirde düşman işgali altındaki topraklarımızın ve terk edilmiş köyün yürek acıtıcı manzeresi yansıtılmıştır. Şairin şiirinde köpek imgesi oluşturmuştur. Bildiğimiz gibi köpek, edebiyatta sadakat sembolü olarak kabul edilir. Bu şiirde yurdundan ayrılamayan köpek, terk edilmiş köyün halini görünce ulumaktadır. Ancak zinciri kopsa da köyü terk etmemiş. Şair burada köpeğin sadakatini göstermek istemiş, köpeğin bir hayvan olmasına rağmen sahiplerini istediğini ve vatanına bağlı olduğunu anlatmak istemiştir .

Boş evlər göz dağı oldu`
Dost çevrilib yağı oldu.
Ulartım bu ulu kəndə

Layla oldu, ağı oldu.

Buludam, yağa bilmirəm,
Eyvana baxa bilmirəm.
Zəncirimi dartıb qırdım,
Həyətdən çıxma bilmirəm[2,s.81].

Şair "Borun'un harayı" şiirində Ermenilər tərəfindən gerçəkləşdirilən acımasız və insanlık dışı gerçəgi anlatmaq istemişdir .

Görüm bu azğın gədalar
Düçar olsun bəlalara.
Boru idim, qəbir oldum
Çiçək-çiçək balalara [3,s.91].

Menfur düşman bir grup türk çocuğunu bir tütün(borunun) içine toplayaraq ağızını kaynak yaparak yerden nehre yuvarlatmışlar.O esnada tütün içindeki çocuklar acımasızca öldürülmüşdür. Şair R.Yusifovlu tarixdə olmuş bu amansız və gerçək faktları şiirlerinde kullanarak şiirsel rənklerle canlandırmışdır.

R. Yusifovlu'nun tariximizlə ilgili ilginç şiirleri var. Bu şiirlərin hər biri vətənsəverlik və milli gurur duyğusuyla yazılmışdır."Vətən uğrunda", "Yüzən adalar", "Lay lay Kabelem lay lay" ,"Nabrana gəl", "Bu yol Lezeyə gider", "Güzəllik vadisi", "Azərbaycan dağları", "Ağaçdelen", "Kavaldaş", "Kobu", "Taşlı Kobu", "Gemikaya", "Hocamsaxlı kalesi", "Korkut baba" və b. Bakı ilə ilgili şiirleri: "Baküm benim", "Bizim şəhər", "Doğma Bakü" və b. "Kaval daş" şiirində Azərbaycanın eskiliyinin zənginliyindən danışılır.Şair şiirdə Cəngizin kaval taşı kullandığı zaman səslənən hər bir səsi kaç əsrlər öncə tariximizdən bizə gələn əks səda kimi dəyərləndirmişdir.

Çingiz çaldı "Qaval daş"ı,
Qobustana düşdü haray.
Daş üstündə mürğüləyən
Nəçə şəkil vurdu halay.

Burlaxatun oda düşdü,
Salur Qazan yada düşdü.
Qaval daş dindi, elə bil
Əsrlərə səda düşdü[2,s.67].

"Yüzən Adalar" şiiri Batabat Gölü'ne adanmışdır.Nahçıvan'da bulunan bu güzel doğal inci, sıradışılığıyla görenləri büyülüyor. Batabat gölündeki sazlıklardan oluşan bu adalar, yılın farklı aylarında rüzgarın da etkisiyle konum değiştiriyor. Şair bu nedenle şiirine yüzən adalar adını vermişdir.

Batabatın qoynunda

İki üzən ada var.
Səhər ayrılır, axşam
Birləşir bu adalar.

Qaranlıqdan çəkinib.
Dəcəlliyi atırlar.
Gecələr bir-biriylə

Qucaqlaşib yatırlar[1, s.49].

“Korkut baba” şiiri, milli kimliğimizin bir göstergesi olan Dada Korkut destanına gönderme yapılarak kaleme alınmıştır.R. Yusifoğlu yaratıcılığında milli kimliğimizin hazinesi olan folklor örneklerinden ve folklor geleneklerinden yararlanmışdır. Bu ruh şairin eserlerinde de görülmektedir.

Ürəkləri ovsunlayan
Bir qopuzu – sazı olub.
Ağsaqqal bir kişi imiş,
Hamı ondan razı olub.
Məclislərdə saz çalanda
Dinləməkdən kim doymuş?
Ərənlərə, igidlərə
Qorqud baba ad qoyarmış.
Adı ilə fəxr eləyir
Bu el-oba.
Babaların babasıdır
Qorqud baba[2,s. 57].

Korkut baba şiirində Dede Korkut'un toplantılarda elində ney və bagetle bir ihtiyar gibi ün saldığı anlatılır. “Bu vadiden baktım gördüm” ve “Cıdır düzü” şiirlerinde topraklarımızın düşman ayakları altında kaldığından bahseden şair, tabiatın da gariptediğini vurgulamıştır [4,s.103].Şiirde şair, Cıdır düzün'nün tarihi stratejik konumu nedeniyle ulaşılramayan yüksekliğinin seçilmesinden, Cıdır düzü'nün güzelliğinden ve Gargar nehri'nin eteğindeki akışından bahsetmiştir.

Şairin eserleri esasında "Bütün Azərbaycan asker olmalı" ve "Hüzün Kervanı" adlı TV programlar çekilmiştir.

Kaynakça

1. Yusifoğlu R.(2006).Uşaq ədəbiyyatı .Bakı,Şirvanəşr.
2. Yusifoğlu R.(2013).Qızılı məktublar.Bakı.
3. Yusifoğlu.R .(2001).Çiçək yağışı .Bakı.